

Czarna kura pieje

*Czarna kura pieje
kowalka się śmieje
Ha ho ha, ha ho ha, kowalczyki kuja
Ha ho ha, ha ho ha, panny wyskakują*

*Dalejże ty Janku
w tym rucianym wianku,
Ha ho ha, ha ho ha, co ci Kasia dała
Ha ho ha, ha ho ha, drugi obiecała*

*Po boru, po lesie
wiezie mi go, wiezie
Ha ho ha, ha ho ha, na siwym koniku
Ha ho ha, ha ho ha, w czerwonym spodniku*

*Trzewiczkami stąpa
talarkami brząka,
Ha ho ha, ha ho ha, ale nie swojemi
Ha ho ha, ha ho ha, tylko pożycznymi*

PRZEBIEG ZABAWY

Wariant 1

Dzieci stają w parach. Wyśpiewują tekst piosenki. Na refrenie kolejno: trzykrotnie uderzają dłońmi w swoje uda, trzykrotnie klaszczą w dłonie, a następnie łapią się pod prawe ramiona (haczyki) i wykonują pół obrotu wokół wspólnej osi w jedną stronę. Przy powtórzeniu – łapią się pod lewe ramiona i obracają w drugą stronę.

Wariant 2

Dzieci stają w dwóch kołach, twarzami do siebie, tak, aby każdy miał naprzeciwko partnera. Wszystkie czynności wykonują jak w wariancie 1, z wyjątkiem ostatniej części, kiedy krokiem dostawnym – najpierw w prawą, potem w lewą stronę, zmieniają miejsce w układzie dwóch kół i jednocześnie – partnera.

źródła	<ul style="list-style-type: none"> • Bekier E., <i>Niech rozbrzmiewa wolny śpiew</i>, Warszawa 1952. • Dąbrowska G., <i>Tańcujże dobrze</i>, Warszawa 1991. • Gorzechowska J., Kaczurbina M., <i>Mało nas, mało nas. Polskie dziecięce zabawy ludowe</i>, Warszawa 1986. • Michalikowa L., <i>Tradycyjne zabawy ludowe</i>, Warszawa 1981.
--------	---

---

region	powszechna
--------	------------

---

nagrania dostępne w internecie	<ul style="list-style-type: none"> • Laboratorium Zabaw Tradycyjnych 2024 https://youtu.be/zCDo1jOp8u4 • ZPiT Ziemia Bydgoska https://www.youtube.com/watch?v=qfme1JhgWPK • Jan Ciżyński, Władysław Walter https://staremelodie.pl/piosenka/3980/Czarna_kura • Onlinowa Folk Akademia https://www.youtube.com/watch?v=KIEG5Ad51Hg
--------------------------------	---

---

kategoria	ze śpiewem, taneczna, w parze i w grupie par
-----------	--

---

grupa docelowa	dzieci pięcio-, sześćioletnie i w wieku wczesnoszkolnym, młodzież i dorośli w każdym wieku
----------------	--

---

opracowanie	Marta Domachowska
-------------	-------------------

Czarna kura pieje

Korzyści z zastosowania zabawy z perspektywy psycholożki, psychoterapeutki systemowej w procesie certyfikacji, edukatorki w grupie edukacji domowej

Karolina Idkowiak

Grupa kontrolna

Zabawy przeprowadzono w warunkach domowych, w rodzinach trzypokoleniowych (dzieci, rodzice, dziadkowie). Zaproszono do uczestniczenia w grach także grupy rówieśnicze i środowiskowe (tworzone nie ze względu na projekt). Elementy zabaw wykorzystano również w pracy gabinetowej psychoterapeuty systemowego.

Charakter zabawy: ruch dyrektywny

„Czarna kura pieje” to zabawa, która wymaga określonej sprawności fizycznej. Opiera się na integracji muzyki i ruchu. Można ją prowadzić w formie diady lub koła.

Ruchy są wykonywane zgodnie z instrukcjami prowadzącego (ruch dyrektywny), a uczestnicy stopniowo uczą się kolejnych gestów. Na początku, nawet jeśli wykonują je w parach lub w kole, skupiają się na indywidualnym przyswajaniu kroków. Na tym etapie najważniejsza jest koncentracja na własnych ruchach. Dalej uczestnicy tworzą zespół, który dąży do wspólnego celu, zamiast działać indywidualnie. Wymaga to zsynchronizowania grupy, przebywania we wspólnym polu uwagi i współdzielenia napięcia emocjonalnego. Wszyscy uczestnicy grają taką samą rolę w grupie, zajmują też określoną przestrzeń.

Spotkanie z wewnętrznym dzieckiem

Rudolf Laban podkreślił, że taniec daje człowiekowi przestrzeń do realizacji siebie, można w nim wyrazić swoje uczucia poprzez ruch oraz odzyskiwać poczucie swobody¹. Uczestnicy mogą eksplorować swoje wewnętrzne przeżycia, odkrywać możliwości komunikacji pozawerbalnej, czerpać przyjemność i ekscytację płynące z wewnątrz. Taniec nie jest tylko formą ekspresji, ale także narzędziem terapeutycznym, które wspiera samopoznanie i rozwój osobisty. Daje też przestrzeń na spotkanie – ze sobą i z innymi.

Spotkanie z wewnętrznym dzieckiem obejmuje zarówno uczestników, jak i lidera. Koncepcja gry wymaga, aby lider nie pozostał biernym obserwatorem ani zdystansowanym przewodnikiem. Wyjątkiem jest sytuacja, gdy liczba uczestników jest nieparzysta – wówczas lider może pozostać obserwatorem lub wejść w rolę muzyka (np. wystukując rytm na bębnie). Po przedstawieniu kroków lider dołącza do uczestników, stając się częścią grupy. To powoduje, że może wyjść z roli i sam stać się beneficjentem czasu zabawy.

---

1 Krasoń K., Szafraniec G., *Dwa światy*, Kraków 2002, s. 15.

Stopniowanie trudności – modyfikacje w przestrzeni, narastający poziom skomplikowania

Interesujące jest to, że zabawa może być prowadzona w formie kolejnych modyfikacji. Wprowadzając ruch, możemy rozpocząć od gry w kole: każdy wykonuje sekwencje na refrenie samodzielnie, w pozostałym czasie tworzymy okrąg i, trzymając się za ręce, przemieszczamy się. Później działamy w parach – podczas refrenu zwracamy się do siebie i zamiast klaskać w swoje ręce, uderzamy wspólnie obiema dłońmi o dłoń partnera. W trzecim etapie tworzymy dwa koła. Uczestnicy z zewnętrznego i wewnętrznego koła na wstępie zwracają się twarzami do siebie, tworząc pary. W drugiej części zwrotki zaczynają poruszać się w obrębie swoich kręgów, które tanecznym krokiem przemieszczają się w przeciwnych kierunkach.

Kolejne etapy, wprowadzane płynnie i przemyślane, pomagają uczestnikom przystosować się do rosnącego poziomu złożoności. Taki sposób pracy zmniejsza ryzyko wystąpienia napięcia czy lęku.

Jak? Gdzie? – przykład pracy pogłębionej z ciałem

Taniec w swojej formie przypomina malowanie obrazu. W wersji w kręgu przypomina mozaikową mandalę. Radość płynąca z ruchu, muzyki i wspólnego budowania narasta z każdą powtórką utworu. Można usłyszeć coraz głośniejszy śmiech i zauważyć rosnące emocjonalne zaangażowanie uczestników.

Jako kontynuację zabawy możemy zaproponować ćwiczenie „Jak i gdzie?”. Po zakończeniu tańca siadamy w kręgu i prosimy uczestników, aby sprawdzili, co u nich „w środku” słychać. Jak się czują? Jakie emocje towarzyszyły im w trakcie tańca? Które ruchy w układzie podobały im się najbardziej? Które części ich ciała są najbardziej zadowolone? Czy w którymś momencie towarzyszył im dyskomfort? Dajemy uczestnikom chwilę na nawiązanie kontaktu ze swoim ciałem. Następnie prosimy o narysowanie swojego konturu (przy możliwości użycia dużych arkuszy papieru warto zaprosić uczestników do odrysowania samych siebie – będą wówczas musieli skorzystać ze swojej wzajemnej pomocy). Gdy szablony dla mapy emocji będą gotowe, prosimy, aby za pomocą plam i kolorów spróbowali pokazać, jak czuło się ich ciało w trakcie zabawy. Warto podkreślić, że emocji nie dzielimy na dobre ani złe. One po prostu są takie, jakie są.

Ciekawym medium są farby do malowania palcami. Oprócz gotowych materiałów możemy również wykorzystać samodzielnie przygotowane farby (przepisy poniżej). Angażujemy nowe zmysły, a wykorzystanie farb domowej roboty pozwala na większą swobodę manipulowania grubością nakładanych warstw, co nadaje pracom wyraźny, przestrzenny charakter znacznie trudniejszy do osiągnięcia przy użyciu standardowych, gotowych materiałów.

Warto zadbać o to, aby nie zabrakło przestrzeni na omówienie prac. Poświęcenie czasu i uwagi na wzajemne oglądanie i słuchanie ma ważne działanie wzmacniające i terapeutyczne. Animator zabawy może zadać pytanie: „Gdyby Twoje ciało mogło mówić, to co by powiedziało?”. Opcjonalnie możemy skorzystać z wyciętych wcześniej chmurek i wpisać do nich to, co usłyszymy od uczestników.

W efekcie uzyskujemy zwiększenie samoświadomości, integrację odczuć płynących z ciała, umiejętności obrazowania uczuć i opowiadania. Nadajemy istotne znaczenie temu, co ciało może powiedzieć i modelujemy sposób przyglądania się sobie.

- Farby z mąki ziemniaczanej

Składniki:

barwniki spożywcze (wystarczą podstawowe kolory)

mąka ziemniaczana

woda

miseczki

mieszadło

Przygotowanie:

Do każdej miseczki dodajemy pół szklanki wody oraz cztery łyżki mąki ziemniaczanej. Mieszymy aż do połączenia składników. Na końcu dodajemy kilka kropel barwnika (w zależności od oczekiwanego koloru) i mieszamy.

- Farby z pianki do golenia

Składniki:

barwniki spożywcze (wystarczą podstawowe kolory)

pianka do golenia

miseczki

mieszadło

Przygotowanie:

Każdą miseczkę wypełniamy pianką do golenia, do której dodajemy kilka kropel barwnika. Następnie mieszamy do uzyskania jednolitego koloru.

Czarna kura pieje

Korzyści z zastosowania zabawy z perspektywy logopedki, mioterapeutki, terapeutki mowy

Jolanta Kosicka

Grupa badawcza

- Grupa kobiet i dziewczynek z jednym chłopcem (lat 5); sześcioro dzieci (w wieku 5, 7, 8 i 10 lat) oraz trzy osoby dorosłe (38–41 lat).
- Grupa osób dorosłych w trakcie warsztatów „Trener Oddechu – moduł logopedyczny” oraz warsztatów logopedycznych (logopedzi, fizjoterapeuci, osteopaci, ortodonci, osoby zajmujące się jogą, pilatesem, trenerzy personalni, nauczyciele śpiewu, wokaliści).

Opis

Zabawa o dużym potencjale logopedyczno-koordynacyjno-dykcyjno-oddechowym. Poczawszy od integracji, zapoznania się Uczestników ze sobą, poprzez zapamiętanie gestów i słów zabawy, aż do orientacji w przestrzeni, lateralizacji i umiejętności reagowania na zmianę tempa tańca i śpiewu.

Grupa pierwsza (mamy i dzieci) miała początkowo spore trudności z zapamiętaniem schematu zmiany partnerów, przyswojeniem kierunku ruchu czy trafianiem w dłonie partnerów tańca. Tutaj

posiliłam się porcjowaniem elementów zabawy. Najpierw śpiew, potem układ bez śpiewania, przerwa na kąpiel w jeziorze, znów śpiew i powolne łączenie wszystkich części ze sobą. Zapamiętanie sekwencji ruchów i stron podczas zmiany kierunku w tańcu były o wiele większym wyzwaniem niż zapamiętanie melodii i słów. W przypadku pięcioletniego Uczestnika kwestia zamiany słów czy uproszczenia pewnych form (kolczyki zamiast kowalczyki, „czewiki” zamiast trzewiki itp.) była niezbędna, choćby dla ułatwienia śpiewania w trakcie delikatnego przyspieszenia tempa piosenki. Ten proces rozkładania trudności na czynniki pierwsze jest bardzo ważny i przypomina pisanie planu terapii mowy. Warto przygotować Pacjenta na techniki, jakie go czekają, na wymagany minimalny czas procesu, ewentualne trudności, a przede wszystkim na cel i drogę doń prowadzącą. Dość swobodną mutacją zabawy było ustawienie Uczestników w rzędzie zamiast okręgu. Tu też można było skupić się tylko na sekwencji ruchu rąk, klaskania, na dykcji, na wolniejszym tempie zabawy. Bez konieczności pamiętania, gdzie jest strona prawa czy lewa.

Z koordynacją oddechowo-fonacyjną nie było najmniejszego problemu. Dzieci swobodnie bez zadyszki tańczyły przez około 15 minut. Kwestią do przepracowania na pewno byłaby zdolność komunikacyjna w sytuacji otrzymania mocniejszego niż spodziewany bodźca od partnera podczas zmiany osoby w kole. Wielokrotnie powtarzane prośby o uważność na drugą osobę stopniowo przyniosły upragnione rezultaty, choć w przypadku spotkania się w kole rodzeństwa nie było to prostym zadaniem. Ukazuje to duży walor społeczny zabawy tak przydatny w oswojaniu swojego głosu, w odwadze przemawiania i stawania za swoim głosem.

Atrakcyjności i przydatności pod względem edukacyjnym i wychowawczym dodają zabawie takie elementy, jak:

- współdziałanie w grupie,
- poczucie sprawczości (zapamiętanie kierunku ruchu i wszystkich jego sekwencji, prawidłowe reagowanie na zmianę tempa tańca i śpiewu),
- nauka tolerancji względem odmienności każdego z Uczestników,
- zaznaczenie trudności z jakimi mierzymy się wszyscy, normalizacja popełniania błędów podczas nauki, stworzenie przestrzeni na pozwolenie sobie aby je popełniać,
- możliwość dostosowania tempa nauki do słabszych i młodszych Uczestników.

Kolejnym atutem zabawy jest możliwość pracy z oddechem. Tu tylko nadmienię jej walory opisane bardziej szczegółowo przy innych zabawach: zwiększenie koordynacji oddechowo-fonacyjnej, nauka śpiewania w warunkach wymagających, trening oddychania nosem (wersja z samym tańcem, bez śpiewania), ćwiczenie uważności na pozycję spoczynkową języka² ułatwiającą prawidłowe oddychanie, poprawa wydolności oddechowej. Ten aspekt sprawdził się pięknie w obu grupach badawczych. Grupa dorosłych była bardziej świadoma pozycji języka w trakcie tańca. Uczestnicy potrafili opisać odczucia związane z pozycją spoczynkową, jej zmiany w napięciu czy lokalizacji. Byli też uważniejsi na sygnały płynące z ciała. Pokazuje to, jak kolosalnym błędem jest brak edukacji w szkołach w zakresie czucia ciała, umiejętności nazywania sygnałów z niego płynących oraz podstawowych wiadomości na temat anatomii, niekoniecznie będących szczegółowym opisem budowy jeleniego udźca, pantofelka czy innej ameby. Kwestie dykcyjne dały się natomiast okiełznać jedynie w grupie osób dorosłych, i to też nie u wszystkich Uczestników.

W przypadku drugiej grupy i jej trudności z lateralizacją i orientacją w przestrzeni pomógł komunikat o lustrzanym odbiciu. Podczas terapii mowy i terapii miofunkcjonalnej³ logopeda pracuje

2 Wałek dziąsłowy – wybrzuszenie w szczęcie przebiegające równoległe do linii zębów siecznych, kłów i przedtrzonowych (przy prawidłowej budowie jamy ustnej); miejsce pozycji spoczynkowej języka.

3 Mioterapia (terapia miofunkcjonalna) – terapia manualna w obrębie jamy ustnej mająca na celu usprawnienie pracy jej mięśni i funkcji języka.

z Pacjentem przy lustrze tak, aby ten widział swoje odbicie. Zabawa „Czarna kura pieje” mogłaby być dobrym wprowadzeniem dla osób, które czują opór przed pracą z lustrem („Boszsza, jak ja wyglądam!...”). Dodałabym jednak do tego pracę z postrzeganiem siebie, z przekonaniem, a przede wszystkim tak bardzo potrzebną w terapii wad wymowy – pracę z wewnętrznym dzieckiem. Uważam bowiem, że wątek psychoterapeutyczny jest w logopedii i mioterapii niezwykle ważny. Ale to już kwestia zasługująca na odrębne rozważania. I nie do końca moja jurysdykcja.

Następnym istotnym wątkiem jest umiejętność różnicowania intensywności dotyku w kontekście zaznaczania swoich granic, pracy z progiem bólu, czuciem ciała i funkcjonowaniem mięśni głębokich stabilizujących postawę. Odczuwanie klaskania drugiej osoby, balans podczas zmiany kierunków, poczucie ciała i kinestezja w trakcie tańca tak, by nie przekroczyć granicy drugiej osoby, nawigowanie napięciem ciała adekwatnie do bodźca (intensywniejszy klask partnerki często zwał z nóg najmłodszego Uczestnika zabawy). Dla osób z nadwrażliwością czuciową, słuchową i tendencją do bycia przebodźcowanym rozłożyłabym zabawę na części ze szczególnym uwzględnieniem dostosowania natężenia dźwięku, intensywności dotyku, a także dynamiki całego tańca i jego tempa.

Warto dodać, że koordynacja ruchowa ciała jest ściśle powiązana z rozwojem mowy. Wpływ motoryki wielkiej (ruch ciała) na motorykę małą (praca dłoni, chwyt pisarski, pęsetowy) definiuje rozwój motoryki orofacjalnej, praktyki oralnej (umiejętność wykonania precyzyjnych i celowych ruchów języka) oraz kinestezji artkularyjnej (czucie ułożenia narządów mowy). Jeżeli potrafimy nawigować naszym ciałem w sposób płynny, skoordynowany i harmonijny, z pewnością łatwiej będzie nam pracować nad dykcją, fonacją i prymarnymi funkcjami języka (połykanie, obróbka wstępna pokarmu, mlaskanie, pozycja spoczynkowa). Takie możliwości sprawdzenia powyższych czynności na pewno daje nam ta kurza zabawa.

Czarna kura pieje

Korzyści z zastosowania zabawy z perspektywy pedagoga specjalnego, terapeutki integracji sensorycznej, socjoterapeutki i terapeutki poznawczo-behawioralnej dzieci i młodzieży

Emilia Kowalewicz-Rusiecka

Dla kogo?

Zabawa dająca dużo ruchu, naprzemienności i muzyki, można wprowadzić ją w grupie dzieci sześciolletnich. Grupa może być zróżnicowana pod względem funkcjonowania sensorycznego, poznawczego, społecznego i emocjonalnego.

Warto wykorzystać tę zabawę wśród uczniów szkół podstawowych z oddziałami integracyjnymi oraz specjalistycznych.

Zabawę można wykorzystać w trakcie zajęć ruchowych oraz integracyjnych przy użyciu instrumentu i muzyki, kiedy po kolejnych etapach poznawania się można przejść do bliższej integracji w parach i w kole.

Na co wpływa?

„Czarna kura pieje” to spotkanie dziecka z zabawą, muzyką, relacją oraz emocjami. Zabawa odgrywa ważną rolę w poszczególnych etapach rozwoju dziecka, kształtując jego sprawność, koordynację ruchową i orientację przestrzenną. Pod koniec okresu przedszkolnego zabawy ruchowe są pomocnym elementem wychowawczym w przygotowaniu dziecka do zmian, jakie czekają je w dalszym etapie zdobywania doświadczeń.

„Czarna kura pieje” umożliwia stworzenie przestrzeni na kontakt i próbę integracji wszystkich zmysłów, szczególnie z uwzględnieniem układu dotykowego, który jest pierwszym układem sensorycznym rozwijającym się i mającym znaczący wpływ na funkcjonowanie dziecka w relacji z drugim człowiekiem oraz propriocepcji (czucie głębokie, które pomaga nam w ruchu). To wszystko dzieje się podczas kontaktu i interakcji z drugą osobą, towarzyszy temu zabawa i dużo pozytywnych emocji. Nawiązuje się wspólne pole uwagi oraz kontakt wzrokowy, które uczą dziecko, aby kontynuować takie relacje w grupie rówieśniczej. Dzieci z trudnościami w zawieraniu relacji, podejmowaniu komunikacji, wysoko wrażliwe podczas zabawy mają przestrzeń, aby wyładować swoje napięcie w ruchu, a tym samym spróbować zainicjować interakcję społeczną.

Przestrzeń także odgrywa w zabawie ważną rolę, ponieważ daje możliwość doświadczenia swojego ciała, poznania jego schematu oraz orientacji w otoczeniu. Rozumienie siebie w przestrzeni wpływa na postrzeganie się w grupie, szczególnie uwidacznia się to u dzieci z deficytami ruchu oraz uwagi, a także z trudnościami społeczno-emocjonalnymi.

Kiedy warto zastosować?

Zabawa może zostać wykorzystana:

- w zajęciach integracyjnych, profilaktycznych w grupach przedszkolnych i szkolnych w klasach I–III,
- w zajęciach ruchowych wpływających na rozwój koordynacji wzrokowo-ruchowej oraz orientacji w przestrzeni,
- w zajęciach wspomagających pracę w zakresie emocji i wrażeń oraz odczuć.

Modyfikacja

Ważne, aby piosenka była odtworzona z nagrania w czasie zabawy – wpłynie to na większe zaangażowanie dzieci w jej przebieg.

Dzieci stają w parach. Wyśpiewują tekst piosenki. Można zmniejszyć liczbę klasków w dłonie, aby dało to lepsze zrozumienie i mniejszą złożoność zabawy.

Bibliografia

Kranowitz C. S., *Nie-zgrane dziecko. Zaburzenia przetwarzania sensorycznego – diagnoza i postępowanie*, Gdańsk 2012.
Ayres A. Jean, *Dziecko a integracja sensoryczna*, Warszawa 2015.

Czarna kura pieje

Korzyści z zastosowania zabawy z perspektywy metodyczki oraz nauczycielki rytmiki i kształcenia słuchu

Joanna Tomkowska

Dla kogo?

Dzieci w wieku przedszkolnym i wczesnoszkolnym. Dowolna liczba par.

Czas trwania

10–15 minut podczas jednych zajęć lekcyjnych. Można tę piosenkę powtarzać na kolejnych spotkaniach, wprowadzając małe zmiany. Dzieci ją lubią i nie nudzą się nią.

Zastosowanie

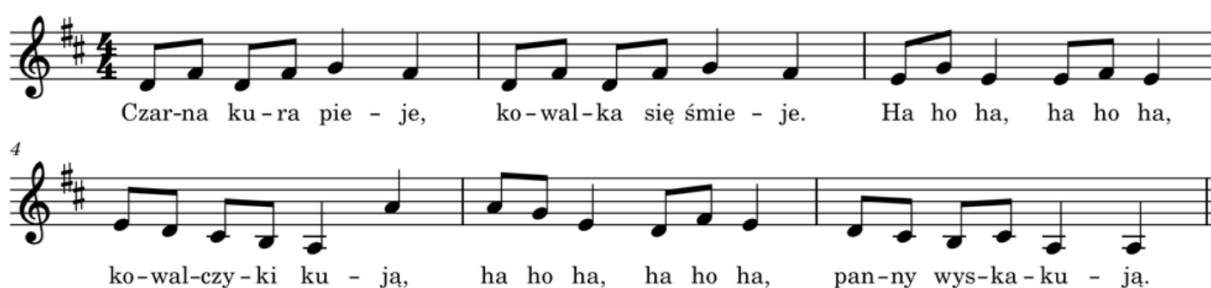
Zabawa sprawdza się jako integracja uczestników. Jest dynamiczna, mobilizuje dzieci do działania, można stosować ją w celu aktywizacji grupy. Rozwija koncentrację, koordynację ruchową i przestrzenną oraz wyobraźnię, wzmacnia poczucie rytmu. Jej elementy wykorzystałam do ćwiczeń oddechowych i emisyjnych oraz zadań z frazą muzyczną. Punktem kulminacyjnym był układ choreograficzny tańczony przez dzieci. Zaproponowane zabawy mogą być stosowane zarówno w przedszkolu, jak i szkole muzycznej.

Rozszerzenie

Piosenka towarzysząca zabawie opowiada o świecie ludzi dorosłych, więc trudno dzieciom wytłumaczyć dokładnie, o co w niej chodzi. Występuje tu złożona symbolika, praktycznie każde słowo coś oznacza. Warto jednak objaśnić chociaż część wyrazów: kowalka, kowalczyki, ruta, bór, siwy konik, pożyczne talarki czy spodnik. Wówczas słowa te otwierają wyobraźnię dziecka na świat, który dzisiaj już nie istnieje.

Melodia piosenki jest skoczna, żywiołowa, rytm powtarzalny. Dzieciom bardzo się spodobała, nuciły ją również po lekcji, w domu.

Wersja 1

Czar-na ku-ra pie - je, ko-wal-ka się śmie - je. Ha ho ha, ha ho ha,
ko-wal-czy-ki ku - ją, ha ho ha, ha ho ha, pan-ny wys-ka - ku - ją.

Wersja 2 (z niej korzystałam na rytmice)

Czar-na ku - ra pie - je, ko - wal - ka się śmie - je, ha ho ha, ha ho ha,
7
ko - wal - czy - ki ku - ja, ha ho ha, ha ho ha, pan - ny wys - ka - ku - ja.

*Czarna kura pieje
kowalka się śmieje
Ha ho ha, ha ho ha, kowalczyki kują
Ha ho ha, ha ho ha, panny wyskakują*

*Dalejże ty Janku
w tym rucianym wianku
Ha ho ha, ha ho ha, co ci Kasia dała
Ha ho ha, ha ho ha, drugi obiecała*

*Po boru, po lesie
wiezie mi go, wiezie
Ha ho ha, ha ho ha, na siwym koniku
Ha ho ha, ha ho ha, w czerwonym spodniku*

*Trzewiczkami stąpa
talarkami brząka
Ha ho ha, ha ho ha, ale nie swojemi
Ha ho ha, ha ho ha, tylko pożycznemi*

Pracę nad piosenką rozpoczęliśmy od zabawy integracyjnej. Wykonywały ją dzieci w wieku przedszkolnym (pięcio- i sześćoletnie) oraz wczesnoszkolnym.

Zabawa integracyjna

Uczestnicy poruszają się swobodnie po całej sali zgodnie z muzyką. Na sygnał dobierają się w pary i wykonują:

- trzy klepnięcia w swoje uda,
- trzy klepnięcia w dłoń drugiej osoby w parze,
- pół obrotu w parze w ujęciu haczykowym prawymi łokciami,
- pół obrotu w parze w ujęciu haczykowym lewymi łokciami, w drugą stronę.

Następnie wszyscy ponownie poruszają się po całej sali, szukając nowej pary.

Z dziećmi w wieku wczesnoszkolnym wykorzystaliśmy w tej zabawie dwa koła współśrodkowe poruszające się w przeciwne strony. Dobór pary następował losowo – na sygnał oba koła zatrzymywały się, a dwie osoby stojące naprzeciw siebie tworzyły parę.

Zadania emisyjne

- Naukę piosenki rozpoczęliśmy od zadań emisyjnych i oddechowych z wykorzystaniem sylab: ha, ho oraz he, hi, hu, hy. Uczniowie powtarzali proponowane frazy rytmiczne zbudowane z powyższych sylab, wymawiane ze zmienną artykulacją, dynamiką, wysokością dźwięku i rytmem.

- Powyższe zadanie może być powtarzane w formie zabawy. Wtedy rytmiczną frazę wymyśla wybrany uczeń, a pozostali ją powtarzają.
- Kolejnym wariantem tego zadania jest rozmowa w języku „He ho ha” z dodaniem gestu i ruchu. Polega ona na tym, że osoby dobrane w pary prowadzą ze sobą dialog, używając jedynie zaproponowanych sylab. Dokładają do tego różne emocje, tempo akcji i gestykulację; tworzą zdania oznajmujące, pytające i wykrzyknikowe.

Tekst piosenki

Nauka tekstu okazała się niemałym wyzwaniem, dlatego uczniowie uczyli się go małymi partiami na kilku kolejnych zajęciach. Zaczęliśmy od trzeciego i czwartego wersu pierwszej zwrotki, do których dodaliśmy określone gesty. Następnie uczniowie śpiewali słowa piosenki fragmentami, w formie echa.

Zadania z frazą muzyczną

Czar-na ku-ra pie-je, ko-wal-ka się śmie-je, ha ho ha, ha ho ha,
 7
 ko-wal-czy-ki ku-ja, ha ho ha, ha ho ha, pan-ny wys-ka - ku-ja.

Frazy (zaznaczone łukiem) występujące w tej piosence mają różną długość: długa, długa, krótka, krótka, długa, krótka, krótka, długa. Zmienna długość frazy to dobra okazja do wykorzystania improwizacji ruchowej.

Każdy uczeń improwizuje ruch do muzyki z założeniem, że początek nowej frazy to początek nowego ruchu. Można też dać uczniom czas na przygotowanie własnych prezentacji ruchowych w parach, a po ustalonym czasie zrobić koncert kolejnych pomysłów.

Układ taneczny (kulminacja zabaw i zadań związanych z piosenką)

Ustawienie w półkolu, para obok pary, każdy oddzielnie, ręce złożone na biodrach.

I zwrotka

takty 1–4: lekkie kołysanie na boki

takt 5: 3 klepnięcia o własne uda

takt 6: 3 klaśnięcia

takty 7–8: obrót podskokami wokół własnej osi, ręce złożone na biodrach

takt 9: 3 klepnięcia o własne uda

takt 10: 3 klaśnięcia

takty 11–12: obrót podskokami wokół własnej osi, ręce złożone na biodrach

II zwrotka (ustawienie jak wyżej)

takty 1–4: lekkie kołysanie na boki

takt 5: 3 klepnięcia o własne uda

takt 6: 3 klaśnięcia

takty 7–8: pół obrotu w parze w ujęciu haczykowym (prawe łokcie)
takt 9: 3 klepnięcia o własne uda
takt 10: 3 klaśnięcia
takty 11–12: pół obrotu w parze w ujęciu haczykowym (lewe łokcie)

III zwrotka

takty 1–4: podskokami rozszerzenie półkola, utworzenie dużego koła
takt 5: 3 klepnięcia o własne uda
takt 6: 3 klepnięcia o dłonie pary
takty 7–8: pół obrotu w parze w ujęciu haczykowym (prawe łokcie)
takt 9: 3 klepnięcia o własne uda
takt 10: 3 klepnięcia o dłonie pary
takty 11–12: pół obrotu w parze w ujęciu haczykowym (lewe łokcie)

IV zwrotka

takty 1–4: obroty w kółeczkach
takt 5: 3 klepnięcia o własne uda
takt 6: 3 klepnięcia o dłonie pary
takty 7–8: pół obrotu w parze w ujęciu haczykowym (prawe łokcie)
takt 9: 3 klepnięcia o własne uda
takt 10: 3 klepnięcia o dłonie pary
takty 11–12: pół obrotu w parze w ujęciu haczykowym (lewe łokcie)

Czarna kura pieje

Korzyści z zastosowania zabawy z perspektywy kulturoznawczynie, animatorki kultury, edukatorki muzealnej

Katarzyna Żukowska

Warunki realizacyjne

Zastosowanie w muzeum miejskim na zajęciach dla grup zorganizowanych. Byli to uczniowie z klas I–IV biorący udział w samorządowej bezpłatnej akcji „Lato w mieście”. Skład grup w każdej szkole zmienia się co tydzień. Dzieci jeżdżą do muzeów z wychowawczyniami, które opiekują się nimi w danym tygodniu. Grupy są niezintegrowane, bardzo liczne (ok. 30 os.) i łączą dzieci od 7 do 11 r.ż.

Opis zajęć z zastosowaniem zabawy tradycyjnej

Latem zapraszamy dzieci do Muzeum Woli na różnorodne gry i zabawy, dawne i współczesne, analogowe i cyfrowe. Podczas zajęć robimy zakupy na Kercelaku przedstawionym na grze planszowej, gramy w „zielone”, pstrykamy kapslami, śpiewamy piosenki towarzyszące dawnym zabawom itp.

Czy gry sprzed ponad stu lat mogą być konkurencją dla smartfona? Co się dzieje, gdy gramy i bawimy się całymi sobą, w pełnej interakcji z innymi? Poznajcie różnorodne zabawy ruchowe „przyjazne mózgowi”.

Notatki z zabawy:

„Czarna kura pieje” to zabawa najbardziej z analizowanych przeze mnie zbliżona do tańca. W drugim wariantcie można zaproponować grupie układ taneczny, którego nauka zajmuje raptem kilka powtórzeń zwrotki i refrenu, a daje przyjemność ze wspólnego ruchu, bycia częścią większej całości w szczególnym muzycznym kontekście.

Trudność we wdrożeniu tej zabawy podczas lekcji leży w tekście piosenki, który w większości jest współcześnie niezrozumiały, tym bardziej dla dzieci. To utrudnia zaś zapamiętywanie słów i możliwość przyłączenia się do wspólnego śpiewu, a zatem wsparcia w tym zadaniu osoby prowadzącej. Próbowałam wykorzystywać to jako okazję do nawiązania relacji z nauczycielkami, dla których drukowałam teksty i które prosiłam o dołączenie do wykonania. Nie zawsze się to jednak udawało. Wydaje mi się zatem, że w tym przypadku dobrze sprawdziłoby się odtworzenie nagrania, ale jako wsparcie dla śpiewającej jednocześnie prowadzącej, co pragnę podkreślić.

W internecie są dostępne nagrania Jana Ciżyńskiego i Władysława Waltera z lat tuż powojennych. Nie proponuję zastąpienia nimi własnego wykonania, lecz wypróbowanie świeżo nauczonego układu tanecznego do innego, być może stylistycznie egzotycznego nagrania, a na pewno utrudniającego odnalezienie znanego rytmu. Warto przełamywać poznawcze przyzwyczajenia i prezentować dzieciom przy różnych okazjach brzmienia daleko odbiegające od tego, z czym spotykają się na co dzień. Wspomniane nagrania są co prawda estradowymi wersjami piosenki, jednakże prezentują ciekawe aranżacje.

Wykonanie „na żywo” w zabawach tradycyjnych ma tę zaletę, że normalizuje śpiew i ukazuje go jako czynność towarzyszącą zabawie, niewymagającą estradowych umiejętności i predyspozycji. Być może zachęca przy tym do ćwiczenia i rozśpiewania. Zbliża uczestników, nawet jeśli proponujemy dzieciom, by dołączały jedynie do refrenu i skandowały „ha ho ha” w odpowiednich momentach – co także jest już przecież ćwiczeniem muzycznym. Zależało mi zatem na wokalnemu wykonaniu piosenki w czasie zabawy. Moją modyfikacją w zabawie było powtarzanie tekstu zwrotki tak, by za drugim razem dzieci, które zdołały go zapamiętać, mogły się przyłączyć.

Warto po zabawie rozdać uczestnikom teksty, a przed nią (lub po niej – w zależności od przebiegu zajęć) poświęcić chwilę na zdekodowanie treści piosenki oraz wyjaśnienie, że jest to polka.

Laboratorium Zabaw Tradycyjnych

Niniejsza karta zabawy i opisy eksperckie są efektem prac Laboratorium Zabaw Tradycyjnych, projektu o charakterze badawczym i edukacyjnym, którego celem jest analiza tradycyjnych zabaw dziecięcych pod kątem możliwości ich wykorzystania wśród dzieci z różnymi potrzebami oraz zbadanie ich właściwości – wpływu na dzieci na polu rozwojowym, terapeutycznym, społecznym i psychologicznym. Projekt popularyzuje również korzystanie z folkloru w pracy z dziećmi.

Koncepcja i realizacja projektu:

Karolina Ociepka, Marta Urban-Burdalska, Marta Domachowska, Katarzyna Rosik

Redakcja:

Marta Domachowska

Korekta:

Filip Bukowski

Opracowanie graficzne i skład:

Katarzyna Rosik

Laboratorium Zabaw Tradycyjnych 2024 — edycja II

Organizator/wydawca:

Forum Muzyki Tradycyjnej

Ministerstwo Kultury
i Dziedzictwa Narodowego

NARODOWE
CENTRUM
KULTURY

Dofinansowano ze środków Ministra Kultury i Dziedzictwa Narodowego
w ramach programu Narodowego Centrum Kultury: EtnoPolska. Edycja 2024

Partnerzy:

mozaika

Muzeum Etnograficzne
im. Marii Znamierowskiej-Prüfferowej
w Toruniu

Fundacja
Muzyka jest
nieskończona

Patron medialny:

muzyka
tradycyjna.pl
